

Mikola Nándor

Mikola Nándor festőművész tanár 1911-ben született Budapesten. 1936-ban került Finnországba. A budapesti Iparművészeti Főiskola könyomó osztályán tanult 1928-32-ig, 1930-ban a budapesti Szabadművészeti Akadémián is, 1935-ben a bécsi Grafikai Intézetben és 1936-37-ben Helsinkiben az (Ateneum) Iparművészeti Központi Iskolá-

ban, majd 1958-ban Párizsban az Académie André Lothe-ban.

Mikola Nándor a múlt század negyvenes évei óta szerepelt több csoportkiállításon, de számos egyéni kiállítása is volt Finnországban és külföldön.

Festményei nyilvános gyűjtemények tulajdonát képezik Finnországban, Svédországban, Magyarországon és az Amerikai Egyesült Államokban, de számos magángyűjtőnél is megtalálhatók úgy Finnországban, mint külföldön.

Mikola Nándor művészképzése és széleskörű tevékenysége a finnországi vízfestészetet gyarapította.

Jó néhány tévé-dokumentumfilmje is készült.

Jelentős életműve számos elismerésben részesült úgy Finnországban, mint Magyarországon. 1979-ben pedig címzetes tanárrá nevezték ki.

Egyéni kiállításai:

1933: Budapest; 1943: Helsinki, Vaasa; 1944: Vasa; 1946: Vaasa; 1947: Lapua; 1951: Helsinki; 1952: Vaasa; 1953: Helsinki, Tampere; 1954: Vaasa; 1955: Seinäjoki, Kokkola, Pori; 1956: Helsinki, Vaasa; 1957: Tampere; 1958: Vaasa; 1959: Seinäjoki; 1960: Helsinki, Joensuu, Vaasa; 1961: Seinäjoki; 1962: Vaasa; 1964: Seinäjoki; 1965: Helsinki; 1966: Budapest, Tampere; 1967: Orivesi; 1968: Budapest; 1969: Tampere; 1970: Debrecen, Firenze; 1971: Debrecen, Helsinki; 1972: Helsinki; 1974: Helsinki; 1977: Vaasa, Turku, Tampere; 1979: Helsinki; 1981: Vaasa, Kuopio, Helsinki, Rovaniemi, Kemi, Lappeenranta, Tampere,

Turku; 1982: Stockholm, Kiel, Helsinki; 1983: Debrecen, Helsinki, Kotka, Seinäjoki; 1984: Budapest, Nairobi, Oulu; 1985: Vaasa, Helsinki, Maarianhamina; 1986: Vaasa; 1987: Ömsköldsvik, Hämeenlinna, Helsinki; 1988: Joensuu; 1989: Oulu, Helsinki; 1991: Vaasa; 1993: Helsinki; 1994: Seinäjoki; 1995: Vaasa; 1996: Vaasa, Uusikaupunki; 1997: Helsinki, Vaasa; 1998: Tallin, Vaasa.

Csoportos kiállítások:

1940: Finnországi és külföldi kiállítókkal; 2000: Akvarellek, Eger; SNBA Salon Carrousel du Louvre, Párizs.

Munkái láthatók:

Ateneum, Helsinki, Turku Múzeum, Modern Művészetek Múzeuma, New York, Nemzeti Múzeum, Budapest, Mikola Nándor professzor terem, Vaasa.

Turku, Pohjola, Postipankki, Seinäjoki, Tampere, Hämeenlinna, Oulu, Lahden, Amer, Maarianhamina; Amer, Debrecen, Kop, Aland Banks.

Kitüntetései:

1979 : Címzetes professzor,
1982: Maecenas érem,
1990: a Magyar Népköztársaság Csillagrendje
1998: Köztársasági Elnöki Arany Emlékérem
2001: Jaakoo-patsas

Az elegáns vízfestmény

A finnországi Vaasa városától északkeletre, a Jungsundban (Ifjú Öböl) lévő Mikola Nándor korsholmi nyaralójának verandáján ülünk. A meleg júliusi nap esti fénye csillog a zátonyos öböl vizében és a zöld számtalan változata élővé varázsolja a fák lombzatát. Az interjú után Mikola Nándor cölöpös műtermében bemutatja alaposan kifejlesztett, de egyszerű munkamódszerét. Az ív papiros hátulját először vizes szivaccsal megnedvesíti, majd az északi ablak előtti asztalon gyorsan és felületesen átlátszó ragasztószalaggal lemezlapra erősíti. Megnézhetem esővizes vedreit és „bejáratott” kedvenc ecseteit, a szivacsot, amellyel a fölösleges vizet felitatja, a festékkeverő lapokat és az üvegcséket, a vízfestésre alkalmas Arches-féle papírtekercseket és a sajátosan elrendezett, egyszerű virágcsokrait meg az ágakból kialakított csendéleteit, amelyeket „egy virágkereskedő sem volna képes így elrendezni”.

Mikola Nándor kásareggelijére, munkakezdése előtti reggeli sétájára, vagy a mindennapi kajakozásra mindig magával viszi kis vázlatfüzetét. A füzetben színes rajzceruzával virágok vagy azok részleteinek vázlatai vannak, amelyek már így kidolgozatlanul is szépek. A dolgozóasztala fölötti lapocskán a következő felirat olvasható: „Az üres tér a festészet legfontosabb része”. Igen. Az üres tér a központi és legfontosabb tényező, de nehéz ezt megtanulni és emlékezetben tartani... Végignézhetem amint Nándor utolsó, gyors simításokkal befejezi egyik festményét és fűrgén ellátja kézjegyével, pontosan azon a helyen, ahol az alkotás egyensúlya ezt megkívánja.

A megjelenítő vízfestmény

„Magyarországon, az Iparművészeti Akadémián szaktantárgyként szerepelt a vízfestészet. Onnan ered a tudásom és felkészültségem, minden ott kezdődött” – mondja Nándor. „Ám, vízfestővé tulajdonképpen születni kell. Ez beállítottság kérdése. Képtelenség kényszerűségből vízfestéssel foglalkozni. Ehhez bizonyos idegrendszeri alkat - érzékiség kell, de megfelelő vérmérséklet is szükséges. A vízfestészet valóban alkotás, gyors, mint a rövid dal. Nem festőállványon, hanem a padlón, vagy ölben tartott lemezre feszített papíron festek. Akkor ölt formát, ha azt az ihletés szikrája lobbantja fel. Az egymás utáni festmények, a sorozatalakotás, nem mindig jó. Úgy érzem, akkor alkotok legjobbat, ha gyorsan festek. Előre tudom, mit szeretnék alkotni, de nem mindig sikerül. Nem lehet egy ötletet rögtön megvalósítani, hagyni kell, hogy érlelődjék. Azután a kezem érzi az elképzelésemet és papírra kerül a szemem segítségével. Amikor nedves a papír, gyengéd a festés. Öreg és reszkető kezekkel érzékenyebbé válik az eredmény. Már nincs jelentősége a motívumnak ... Papirosra csöpögtetem a szép színeket, és ecsettel összekeverem... Sokféleképpen lehet egy elképzelést megjeleníteni. Sokféle vízfestészet létezik. Nedveset a nedvesre... Száraz papírra is lehet szépen vízfesteni. A fehér papír és az üres felület – szabadon lélegzenek – az a fontos. Az egyéni festészetet kell megtalálni, senkit sem szabad utánózni. Évekig tart, amíg a jó vízfestészeti munka elészül. Nehéz e műfaj kivitelezése, sokan feladják. A vízfestészet olyan, mint az anyanyelv: kifejező, érzések kifejezésére való... És sokféleképp művelhető”.

Állandóan kutatok

„Állandóan kutatok... Most a vízfestészet monotípiájával kísérletezek. Tegyük fel, találok egy megfelelő külalakú fém- vagy fatárgyat, vízzel megnedvesítem, és papíron lenyomatot készítek róla. Az első lehúzás a fehér papíron hideg, a színekkel érzést keresek hozzá ... Az újat kutatom és kísérletezek. Ezeket a festményeim még nem állítottam ki. Fényképezek is, és kiállításra készülök... Sok

papír fordul meg a kezeim között. Fontos a jó minőségű hulladékpapír. Súrolókefével mosom. Jó minőségű papírt Franciaországból kapok, tartós fehér tekerceseket. Sajátkészítésű papírost gyárthatok akármilyen anyagból – papiruszból is, ha úgy tetszik: van egy ültetvényem a nyaraló mögötti szökőkúttnál. Mindenkinek meg kell keresnie a saját papírját. És az ecsetjét, a sajátját - a használt a legjobb. És a festékek jó minőségűnek kell lennie. Fontos a tapintás. A kéz tapintása. Kezdetben gyakorta felsül az ember a festményeivel. Sokat festek. Azután elfáradok, nem bírom tovább ... De a dohányzás nem segít. Néha az segít, ha kimosom a színeket. Ha nem tartom sikerülteknek? Ilyenkor egyszerűen eldobom a festményt. A képek természetesen nem mindig jók, a vízfestő műve nem mindig tökéletes és szép. Egyeseket azonnal megsemmisítek – ezt követeli saját értékrendszerem – elképzelésem – első majd második zsűrizése. Egy vízfestőnek sokat kell festenie. Találomra kell dolgoznia: ingázik a siker és a felsülés közt – néha a színezéssel tökéletesen telibe talál. Hallatlan siker, ha egyazon nap egy vagy akár három képem is sikerül. Ha egy hétig szünetet tartok, nehéz folytatni. Nálam a papír mindig készenlétben áll... Mindennap dolgozom. Miután a papír visszaszűrlését nedves szivaccsal végigtörölöm, a száraz felületét ragasztószalaggal épp hogy odaerősítem, így mindig jól tart... A papír mindig tartalmaz zsiradékot, jól tapad miután alsó felét kevés zsiradékkal bevonom.

A vízfestmény üveget követel: üveg alá kell tenni. Az üveg visszaállítja a szín sugárzó erejét, mintha friss volna a festmény. Az üveg nem tapadhat a festményhez – levegőréteg kell közbül. Keret sem feltétlenül szükséges, hacsak nem a kép eladhatósága miatt. Legközelebbi kiállításon keretet nem használok. A festmények közel függenek majd egymáshoz... Ez az életművem, a meglátásom. Sorozatot gyártok és sorozatként működik... Dürer olyan papírt használt, amely sárgára változott. Ez a bizonyos színváltozat nem volt egyformán sárga az összes papírján. Stockholmban láttam Dürer egy aktatáskában őrzött vízfestményeit, frissek és szépek voltak annak ellenére, hogy négyszáz évvel ezelőtt készültek. A színek nem halványultak. Az olajfestmény megsötétedik, és felújításra szorul. A vízfestékszínnek csak akkor halványulnak, ha napfényre tesszük. Még csak falra sem kell függeszteni: aktatáskában is őrizhetők.”

A művészetet nem kell értened – élvezd!

„A vízfestészet rövid novellához hasonlítható... vagy talán pehelykönnyű versikéhez, népdalhoz –, de nem népszerű slágerhez! Sőt még csak nem is irodalmi alkotás. Az irodalom az agy és a szellem számára készül. A vízfestészet viszont a szem számára észrevehető benyomás... Képzelnék csak el, kinn vagyunk a természetben, és gyönyörű színeket látunk, talán egy virágot vagy a fény csillogását. A látvány megihlet, és festésre sarkall. Azon gondolkodom, hogy miképp mondhatnám ezt el versben a színek megnevezésének segítségével... Azt szeretném mondani: ide figyelj – itt egy nyírfát látsz... De az alkotásnak – a festményemnek nem

ez az igazi tartalma. Jelenlegi műveimről beszélek. Amennyiben a festmény egyenesen felvilágosít arról, amit látsz, akkor körülíró irodalomról – szemléltető magyarázatról van szó. Mostani vízfestézetem... korábban fényképészként alkottam. Korunk embere korszerű vízfestézetet követel, más időket élünk. A festészet művészete ma nem lehet ugyanaz, mint a száz évvel ezelőtti. Az idő bennünket is megváltoztat, ma gépkocsival vagy repülőn utazunk, és másképp öltözködünk....

A művészetet nem feltétlenül szükséges megérteni. Egyszerűen élvezni kell azt! Élni a színeket, a szerkezetet... a fény játékát, ahová az ecsettel színt csöp-pentek. Egy műalkotás gyönyörű, ütem: a fény és az árnyék váltakozása, ismét a fény.... a színek összhangja. Összhangban a téli táj, az őszi színek keveréke, a tavaszi kikelet.... Éppen úgy vagyok vele, mint az imádkozással: anyanyelvemen magyarul sokkal könnyebben megy. Mindig magyarul számolok és imádkozom. A magyar tévé-műsorokat nézve szülőföldemmel folyamatos a kapcsolat.

Öt – hat ecsetvonással készül az értékes vízfestmény

Életemben sokat oktattam. De nem tanácsoltam. Nem tanácsolhatok, de ihlet-hetek. A látás művészete megtanítható, hogy így vagy úgy érkezik a fény ... Tanítványaimmal együtt festek, együtt dolgozunk az osztályban. Nem vagyok bőbeszédű, csupán annyit mondok: próbálkozzatok saját magatokat kifejezni, ne engem utánozzatok. Szükséges, hogy gyakoroljátok a látást és a dolgok észlelhetőségét... Mint az előadóművész, aki naponta órák hosszát gyakorol. Yehudi Menuhin, a nagy hegedűművész, például repülőgépes útja alatt hegedű nélkül is gyakorolt. A gyakorlat teszi a mestert. Soha ne aggódj az anyagfogyasztás miatt. Dürer, Cézanne és Turner is foglalkozott vízfestéssel.... Finnországban a vízfestészet lebecsült, mert nincs múltja, nem értik az értékét.

Cézanne öt – hat ecsetvonással alkotta jó minőségű vízfestményeit. De nehéz eldönteni, mikor kell befejezni. Anne, a feleségem, sok vízfestményemet megmentette. Gyakran volt igaza, amikor azt akarta, hogy hagyjam abba. A műalkotó gyakran képtelen eldönteni, hogy melyik a legjobb műve. Kívülállónak könnyebb meglátni, de ez olyan valaki kell, hogy legyen, akiben megbízhatunk. Boldoggá tesz, ha festhetek, és jól érzem magam, ha sikerül az alkotás. Két – három ecsetvonás után érzem, hogy ebből lesz valami. Friss kell, hogy legyen... Fontos az áttekinthetőség... És az üres felület. A vonzóerő összefogja a festményt. Az elegáns vízfestményt!”

Marja Karimaa

Svédből fordította: **Békássy N. Albert**

Mikola Nándor munkái a Képtár mellékletben